

11 april 2022

Thema: “(cognitieve) communicatieproblemen bij NAH”.

Thema en gastspreker:

De 1e kroegbaas van Café Brein Eindhoven, Marion Steinz, opent deze fysieke bijeenkomst van Café Brein. Alle 20 gasten worden welkom geheten door Marion en speciaal welkom aan onze gast van vanavond: **Marielle Reijbroek**, logopedist/afasietherapeut bij GGZ Oost Brabant, het Hoog specialistisch Centrum voor hersenletsel en Neuropsychiatrie in Boekel. Marion geeft de globale indeling weer van de avond en deelt de huisafspraken.

1. Samenvatting op hoofdlijn van het interview/de presentatie met de gastspreker:

Korte introductie van Marielle Reijbroek

Marielle vertelt dat zij sinds haar afstuderen als logopedist altijd heeft gewerkt met mensen met NAH. Via revalidatiecentrum de Tolbrug in Den Bosch, werkt ze nu al jaren bij het 3^e lijns centrum in Boekel. Mensen met hersenletsel uit heel het land komen naar dit centrum toe voor gerichte behandeling/therapie. Zij hebben ook te maken met andere, extra (psychiatrische) problematiek.

1. Welke logopedische / communicatieproblemen kunnen ontstaan na NAH?

Als iemand hersenletsel heeft opgelopen, kunnen verschillende communicatieve problemen optreden. Veel van deze problemen zijn moeilijk te herkennen en sommige problemen komen pas op een later moment aan het licht wanneer de activiteiten thuis, in het sociale verkeer of op het werk weer zijn opgepakt. Onbekendheid met de (oorzaak van de) problemen kan voor veel onbegrip en misverstanden zorgen in de dagelijkse communicatie. De volgende klachten of stoornissen komen vaak voor: slikproblemen, taalstoornissen (afasie; woordvindingsproblemen en moeite met begrijpen van taal) en/of spraakproblemen (dysarthrie; problemen met uitspraak, zinsbouw).

2. Wat zijn cognitieve communicatiestoornissen?

Daarnaast komen cognitieve communicatiestoornissen ook veelvuldig voor. Deze stoornissen worden veroorzaakt door belemmerende factoren vanuit de ‘denkfuncties’, bijvoorbeeld aandacht, geheugen en concentratie. Er ontstaat dan ‘miscommunicatie’. In het begin merkt men vrijwel niets aan de persoon, maar later gaan deze problemen opvallen: trage taalverwerking, belangrijke informatie uit een verhaal dat iemand vertelt wordt vergeten of onvoldoende opgepikt. Moeite met het begrijpen van spreekwoorden/indirecte betekenissen/humor evenals spreken voor zijn beurt/ iemand onderbreken of niet aan het woord laten.

3. Welke problemen zie je nog meer?

Andere kenmerken van cognitieve communicatiestoornissen zijn bijv. het niet zo goed ‘aanvoelen’ van taalregels (pragmatiek) waardoor er soms sprake kan zijn van ongepaste communicatie in een bepaalde situatie. Ook het gebrek aan structuur in het vertellen van een verhaal valt op. In onze huidige snelle maatschappij kan dit soms voor frustratie zorgen bij zowel de verteller als de luisteraar. Er wordt teveel gepraat en in details gesproken, waardoor de omgeving afhaakt. Tenslotte is het snel schakelen tussen gespreksonderwerpen moeilijk.

Er wordt gezamenlijk besloten om de tips en adviezen die Marielle voor ons heeft, te behandelen na de pauze. Anders bestaat de kans dat deze in een te snel tempo in deel 1 van de avond aan bod komen.

Pauze

2. Gelegenheid voor vragen en/of reacties:

We starten eerder met deel 2 van de avond om Marielle en de aanwezigen meer tijd te besteden aan informatie geven, vragen stellen en/of dingen delen met elkaar.

1. Wat kan de logopedist doen op het gebied van therapie en tips?

Elk persoon met cognitieve communicatieproblemen ten gevolge van hersenletsel is anders. En het geven van standaard adviezen is dus moeilijk; zeker als nog niet duidelijk is wat er precies aan de hand is. Welke logopedische diagnose er ligt. De logopedist kan helpen de communicatieproblemen beter te begrijpen en begeleidt de patiënt en diens naaste omgeving in het leren omgaan met de communicatieve beperkingen én mogelijkheden. Afhankelijk van de resultaten van het logopedisch onderzoek kan er in de therapie praktisch geoefend worden en krijgen de getroffen en omgeving advies voor de communicatie.

2. Wat zijn voorbeelden van deze adviezen?

- Neem de tijd voor een gesprek en maak oogcontact.
- Wees eerlijk als je de ander niet begrijpt, vraag dan om verduidelijking en stimuleer de ander om rustig en gestructureerd te vertellen.
- Uit geen kritiek, maar probeer de ander in de juiste richting te sturen.
- Creëer een rustige omgeving tijdens een gesprek (zet bijvoorbeeld de muziek of televisie uit).
- Breng een boodschap zo duidelijk mogelijk over; de ander zal waarschijnlijk moeite hebben om indirecte bedoelingen 'tussen de regels door te lezen'.
- Spring niet van de hak-op-de-tak, maar vertel rustig, leid het onderwerp van gesprek in en kondig het aan wanneer u het over iets anders wilt hebben.
- Is iemand het onderwerp 'kwijt' breng degene rustig terug naar het onderwerp waar degene over sprak.
- Maak instructies en vragen niet te moeilijk of te lang; vraag ook niet om meerdere dingen tegelijk.
- Als de ander niet op een woord kan komen, stimuleer hem of haar dan om een omschrijving te geven, een persoon of voorwerp aan te wijzen etc.
- Als een gesprek vastloopt, kan de ander soms gefrustreerd raken en is het soms prettiger om het gesprek even te laten rusten.

3. Ben je dan vooral de omgeving/naasten (= het systeem) aan het behandelen of begeleiden?

Dat lijkt misschien zo, maar ook de persoon met cognitieve communicatiestoornissen kan gerichte individuele therapie krijgen. Een en ander hangt bijv. af van de ernst van het hersenletsel, de locatie van het letsel in de hersenen en de 'leerbaarheid'. Maar de omgeving wordt zeker - indien mogelijk - betrokken om een vergelijking te kunnen maken met de situatie vóór het ontstaan van het NAH. Het is erg belangrijk om de omgeving te begeleiden in het leren omgaan met de communicatieve problemen van hun dierbare.

4. Wat kan de persoon met cognitieve communicatieproblemen ook zélf doen?

- Laat de gesprekspartner weten wat jij moeilijk vindt zodat je samen het gesprek zo goed mogelijk kunt laten verlopen.
- Schrijf bij belangrijke gesprekken vooraf op waar jij het over wilt hebben.
- Maak tijdens of na afloop van een gesprek aantekeningen om vast te houden waar je het over gehad hebt.
- Vraag bij belangrijke gesprekken of het goed is als je het gesprek opneemt.
- Zet televisie en/of radio uit zodat je daardoor niet afgeleid wordt.
- Zoek in gezelschap een zo rustig mogelijke plek op.

*een persoon met NAH deelt zijn ervaring over het moeilijk kunnen scheiden van hoofd- en deezaken als hij een verhaal vertelt. Hij gaat dan te lang doorpraten en te gedetailleerd vertellen. Door muziek ziet en hoort hij veel; krijgt hij veel prikkels binnen. Hij kan dan ook veel koppelingen maken door middel van zijn muziek. Zijn aanwezige partner vult aan dat zij op dit soort momenten het gesprek stopt, aangeeft dat ze even weg gaat (wandelen bv.), gaat 'ontladen' maar wel samen de afspraak maken later op het onderwerp terug te komen.

*een andere aanwezige met F.N.S. (functionele neurologische stoornis van het zenuwstelsel) deelt dat zij bij vermoeidheid 'babylonisch' gaat spreken. Zij weet wat ze zegt, maar de gesprekspartner weet of verstaat dat minder goed. Soms neemt iemand ook het gesprek over en dat ervaart zij als niet fijn.

5. Welke rol speelt belastbaarheid – belasting?

Onder belastbaarheid verstaan we dat wat je kunt doen. Met belasting bedoelen we wat je wilt en/of moet doen. Het is prettig als belasting en belastbaarheid met elkaar in evenwicht zijn. Door diverse oorzaken, en dus ook NAH, kan dit evenwicht verstoord raken. Er is dan geen goede balans tussen rust en activiteiten. Vermoeidheid is een veel voorkomend niet-zichtbaar gevolg van hersenletsel. Door de verstoorde balans kan iemand zich nog vermoeider gaan voelen. Dit komt de spraak / communicatie vaak niet ten goede. Het vormen en uitspreken van klanken, woorden en zinnen is een complex samenspel van onze spraakspieren. Door het opgelopen hersenletsel en vermoeidheidsklachten kan communicatie dus een stuk moeilijker verlopen. Zorg dus voldoende rust; plan niet alles op één dag, maar verdeel je activiteiten als het kan over verschillende dagen.

6. Hoe komt iemand terecht bij jullie centrum?

Marielle benadrukt dat mensen met – oneerbiedig gezegd – 'gewoon' hersenletsel niet terecht kunnen bij hun Centrum. Revalidatiecentrum Blixembosch is hiervoor vaak wel aangewezen. Maar stel dat de logopedische behandeling niet naar wens verloopt, bespreek dit met de behandelend logopedist. Vraag evt. om een verwijzing naar het Hoog specialistisch Centrum voor hersenletsel en neuropsychiatrie in Boekel. NAH is nog steeds een 'ondergeschoven kindje', ook onder logopedisten. Er valt nog veel winst en naamsbekendheid te halen. Het NAH Netwerk ZOB maakt zich hier ook hard voor. Denk aan informatie-uitwisseling bij huisartspraktijken.

Via het eerstelijns multidisciplinair netwerk NAH kun je ook terecht voor specialistische begeleiding bij NAH. Kijk voor meer informatie op:

<http://www.eerstelijnsnetwerknah.nl/>

Of neem contact op met Breinlijn; een gratis landelijk loket waar je terecht kunt met alle vragen over hersenletsel. Een hersenletsel deskundige in jouw regio verwijst je naar passende zorg en ondersteuning.

<https://www.breinlijn.nl/> of bel naar 085-225 02 44

*Tenslotte: Diana nodigt mantelzorgers uit die zorgen voor iemand met NAH uit om deel te nemen aan haar nieuwe ondersteuningsgroep die weer van start gaat op 21 april as. Er zijn nog een paar plekken vrij. Informatie ligt op de materialentafel.

AFSLUITING:

Marion bedankt Marielle voor haar aanwezigheid, kennis en kunde. Een samenvatting volgt via de mail en is tegen die tijd ook terug te lezen op de website van Steunpunt Mantelzorg Verlicht.

Datum volgende bijeenkomst:

De volgende Café Brein staat gepland voor **13 juni 2022**. Natuurlijk blijven we de ontwikkelingen rondom Covid19 op de voet volgen en zullen we ons houden aan eventuele aangepaste maatregelen. Hou je mailbox dan ook in de gaten voor de aankondiging of andere mededelingen hieromtrent.

*Wil je samenvattingen en aankondigingen ontvangen van Café Brein avonden in Eindhoven, meld je aan voor de Café Brein maillijst. Bel Steunpunt Mantelzorg Verlicht 088 0031 288 of mail naar info@mantelzorgverlicht.nl
De samenvattingen zijn ook te zien op www.mantelzorgverlicht.nl en www.nahzobrabant.nl
Op de onderstaande Facebook pagina van Café Brein gemaakt door een van onze regelmatige Café Brein bezoekers, vind je eveneens de aankondigingen: <https://www.facebook.com/groups/261194120699629/?ref=bookmarks>*